

Filipiny po roku prezydentury Marcosa Jr. - kontynuacja czy zmiana kursu polityki zagranicznej kraju?

**dr Mateusz Chatys
Ośrodek Spraw Azjatyckich
Uniwersytet Łódzki**

**OŚRODEK SPRAW
AZJATYCKICH**
Uniwersytet Łódzki

Plan prezentacji

- polityka appeasementu Rodrigo Duterte wobec ChRL,
- normalizacja relacji ze Stanami Zjednoczonymi,
- kampania prezydencka Ferdinanda Marcosa Jr.
- modernizacja sojuszu z USA,
- wizyty prezydenta Marcosa Jr. w Chinach i Stanach Zjednoczonych,
- wzmocnienie współpracy w ramach EDCA oraz perspektywa nowego QUAD,
- wnioski.

Zwrot w polityce zagranicznej Filipin

- **30 czerwca 2016 r.** – Rodrigo Duterte został zaprzysiężony na prezydenta Filipin,
- **12 lipca 2016 r.** – Stały Trybunał Arbitrażowy w Hadze wydał wyrok w sprawie sporu z Chinami na Morzu Południowochińskim,
- **Wrzesień 2016 r.:**
 - krytyka Baracka Obamy za ocenę kampanii antynarkotykowej na Filipinach,
 - wycofanie się z inicjatywy wspólnych patroli morskich na Morzu Południowochińskim z USA i zapowiedź zakupu uzbrojenia z Chin i Rosji,
 - wycofanie amerykańskich sił specjalnych szkolących filipińskie siły zbrojne na Mindanao,
 - ograniczenie wspólnych ćwiczeń wojskowych i współpracy w ramach umowy o wzmocnionej współpracy obronnej EDCA.

Wizyty prezydenta Duterte w Chinach

	Data	Charakter wizyty	Najważniejsze rezultaty
1.	18-21.10.2016	Wizyta państwowa	Podpisanie 13 porozumień dwustronnych; Chińskie deklaracje 24 mld USD w inwestycjach, grantach oraz pożyczkach; powołanie bilateralnego mechanizmu konsultacyjnego w sprawie Morza Południowochińskiego.
2.	14-15.05.2017	I Forum Pasa i Szlaku	Wsparcie dla filipińskiej inicjatywy rozwoju infrastrukturalnego „Build, Buil Build”; zbrojna interwencja Chin w przypadku eksploatacji surowców naturalnych na Morzu Południowochińskim.
3.	9-10.04.2018	Forum Boao na Hainanie	Podpisanie 29 umów; rozpoczęcie rozmów nt. wspólnego wydobycia surowców naturalnych na z Morza Południowochińskiego.
4.	25-27.05.2019	II Forum Pasa i Szlaku	Rozwój synergii pomiędzy inicjatywą Pasa i Szlaku oraz „Build, Buil Build”.
5.	28.08-01.09.2019	Wizyta państwowa	Podniesienie kwestii wyroku trybunału arbitrażowego; podpisanie 6 umów.

Wizyty Xi Jinpinga na Filipinach

	Data	Charakter wizyty	Najważniejsze rezultaty
1.	17-19.11.2015	23. szczyt APEC	Duże napięcia w stosunkach dwustronnych i brak oficjalnego spotkania liderów na marginesie szczytu; incydent z tłumaczeniem wystąpienia Xi Jinpinga.
2.	20-21.11.2018	Wizyta państwowa	Podniesienie rangi stosunków dyplomatycznych do wszechstronnej współpracy strategicznej; podpisanie 29 porozumień o współpracy ekonomicznej, kulturowej i edukacyjnej.

Incydent ze statkiem Gem-Ver 1

- **6 czerwca 2019 r.** - filipińska łódź rybacka Gem-Ver 1 z 22 osobową załogą na pokładzie została zatopiona przez chińską jednostkę w pobliżu Reed Bank,
- późna reakcja Rodrigo Duterte - „niewielki incydent morski”,
- zarzuty wobec administracji prezydenta Duterte odnośnie złamania zapisów konstytucji (art. 12 sekcja 2) mówiących o ochronie narodowego bogactwa morskiego oraz obszarów morskich,

Zerwanie Visiting Forces Agreement (VFA)

11 lutego 2020 r. - Rodrigo Duterte polecił ministrowi spraw zagranicznych Teodoro Locsinowi powiadomić Stany Zjednoczone o rozpoczęciu procedury zakończenia obowiązywania umowy regulującej warunki przebywania amerykańskich żołnierzy na terytorium Filipin (Visiting Forces Agreement, VFA), podpisanej w 1998 r.

Pandemia COVID-19

- **3 lutego 2020 r.** – dostawa z Chin pierwszych materiałów medycznych,
- **5 kwietnia 2020 r.** – pierwszy zespół chińskich lekarzy przybył na Filipiny,
- Wzrost napięć na Morzu Południowochińskim,
- **Czerwiec 2020 r.** – zawieszenie na okres 6 miesięcy decyzji o wycofaniu się z VFA,
- **11 czerwca 2020 r.** – rozmowa telefoniczna Rodrigo Duterte i Xi Jinpinga,
- **Lipiec 2020 r.** – czwarta rocznica wyroku trybunału arbitrażowego i zaostrenie retoryki ministerstwa spraw zagranicznych Filipin,

Napięcia wokół rafy Whitsun

- **Marzec/kwiecień 2021 r.** – obecność kilkuset chińskich statków w pobliżu rafy Whistun, znajdującej się w obrębie wyłącznej strefy ekonomicznej Filipin,
- Protesty dyplomatyczne i mobilizacja filipińskiej marynarki wojennej,
- **Marzec 2021 r.** – pierwsze szczepionki na koronawirusa zostały dostarczone na Filipiny przez ChRL („dyplomacja szczepionkowa”).

Zmiana decyzji w sprawie VFA

- **29-30 lipca 2021 r.** – wizyta sekretarza obrony USA Lloyd Austina na Filipinach,
- Rodrigo Duterte wycofuje się z zerwania VFA,

Przyczyny zmiany decyzji:

- poprawa warunków VFA,
- ekspansjonistyczna polityka ChRL,
- amerykańskie gwarancje w razie agresji na Morzu Południowochińskim,
- dostawa szczepionek na COVID-19.

Początek odbudowy relacji dwustronnych

- 70. rocznica podpisania traktatu o wzajemnej obronie,
- **Wrzesień 2021 r.** – przygotowanie planu modernizacji sojuszu przez przedstawicieli resortów obrony Filipin i USA:
 - zacieśnienie współpracy w ramach bilateralnego dialogu strategicznego,
 - wznowienie projektów infrastrukturalnych w ramach EDCA,
 - zacieśnienie współpracy militarnej w domenie morskiej.

Wspólna wizja partnerstwa pomiędzy Stanami Zjednoczonymi a Filipinami w XXI w.

15-16 listopada 2021 r. – 9. spotkanie w ramach bilateralnego dialogu strategicznego w Waszyngtonie.

- uruchomienie nowej platformy dialogu do spraw bezpieczeństwa morskigo,
- zwiększenie amerykańskiego wsparcia na rzecz modernizacji filipińskich sił zbrojnych,
- wynegocjowanie warunków porozumienia z zakresu wymiany i ochrony tajnych informacji wojskowych,
- wdrożenie projektów infrastrukturalnych w bazach wojskowych objętych EDCA oraz perspektywa rozszerzenia EDCA na inne placówki wojskowe.

Zmierzch prezydentury Rodrigo Duterte

USA

- **Marzec/kwiecień 2022 r.** – rekordowe manewry Balikatan,
- **20 kwietnia 2022 r.** – pierwszy dwustronny dialog morski,

Chiny

- **3 kwietnia 2022 r.** – wizyta ministra spraw zagranicznych Filipin w Chinach i rozmowa z Wang Yi,
- **Kwiecień 2022 r.** – rozmowa telefoniczna Rodrigo Duterte z Xi Jinpingiem oraz wirtualny udział w forum Boao,
- **Czerwiec 2022 r.** – Rodrigo Duterte podjął decyzję o zakończeniu chińsko-filipińskiej współpracy nad wspólnym wydobyciem surowców naturalnych na Morzu Południowochińskim

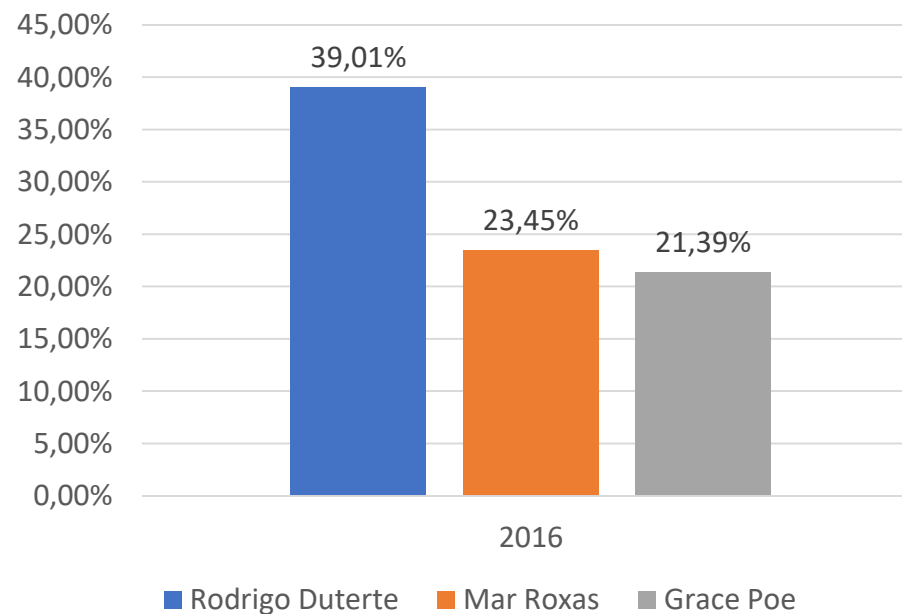
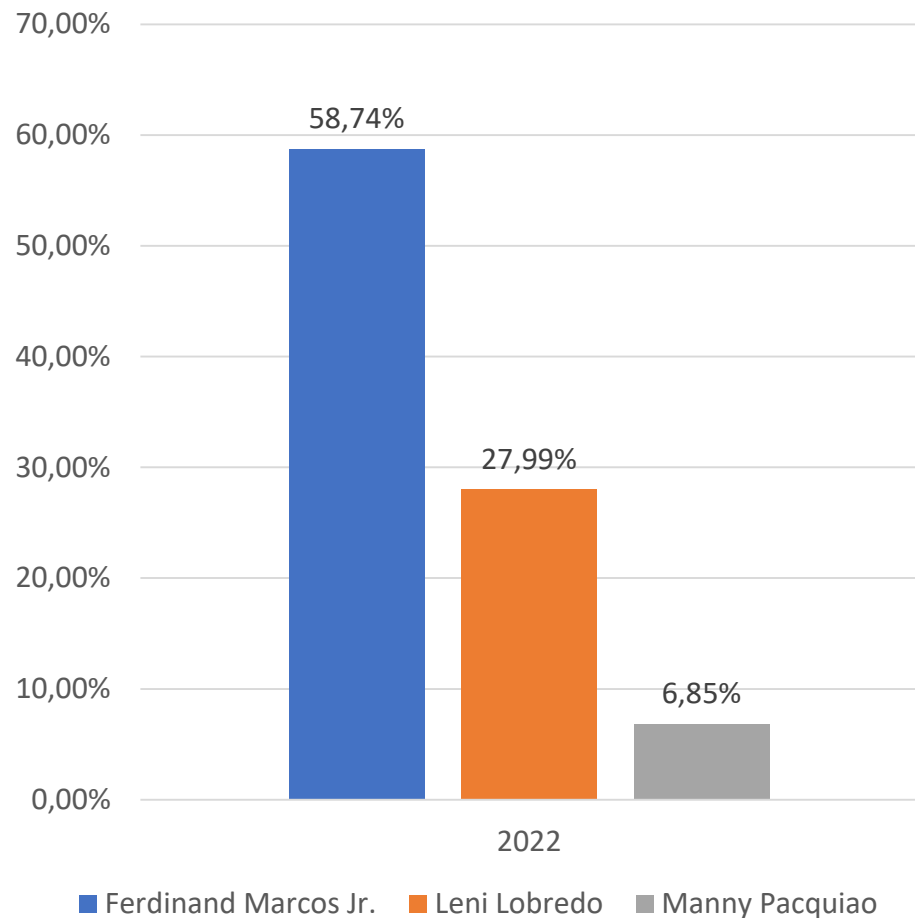
Kampania prezydencka i wybory na Filipinach

Ferdinand Marcos Jr.

- najbardziej prochińskich spośród kandydatów na prezydenta,
- start w wyborach z Sarą Duterte – córką Rodrigo Duterte,
- prawne komplikacje rodziny Marcosów w Stanach Zjednoczonych,
- obrona Rodrigo Duterte przed zarzutami o łamanie praw człowieka w związku z kampanią antynarkotykową,
- brak odniesień do sojuszu z USA,

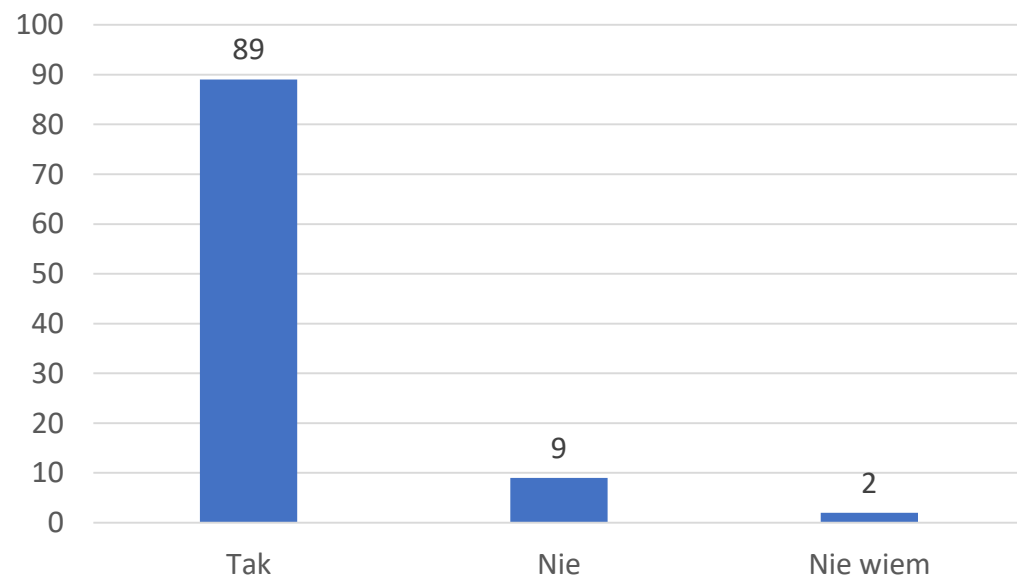
Wyniki wyborów

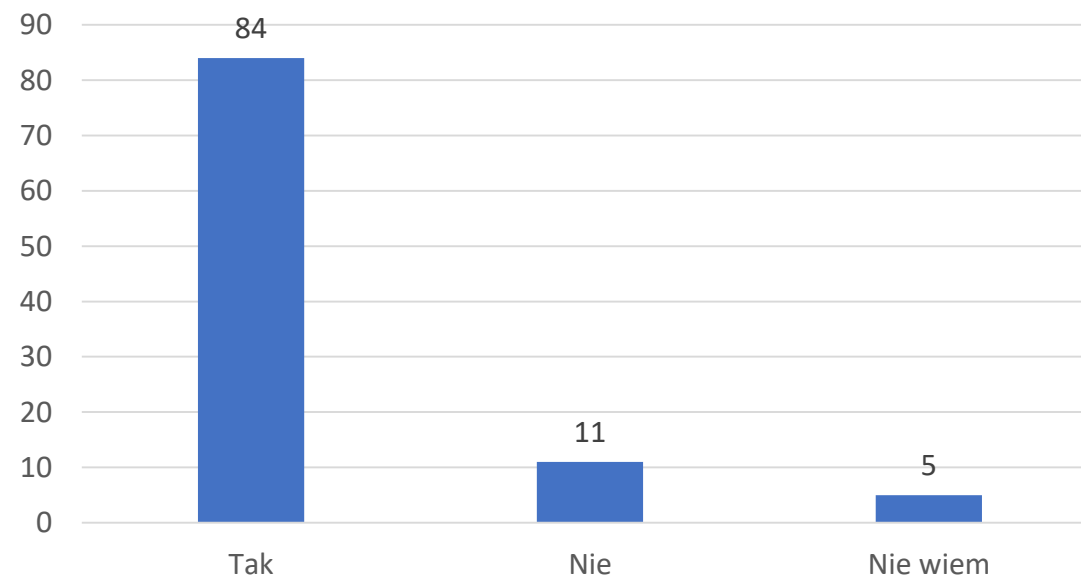
Oczekiwania społeczne co do polityki zagranicznej państwa

Badania opinii publicznej przeprowadzone w czerwcu 2022 r.

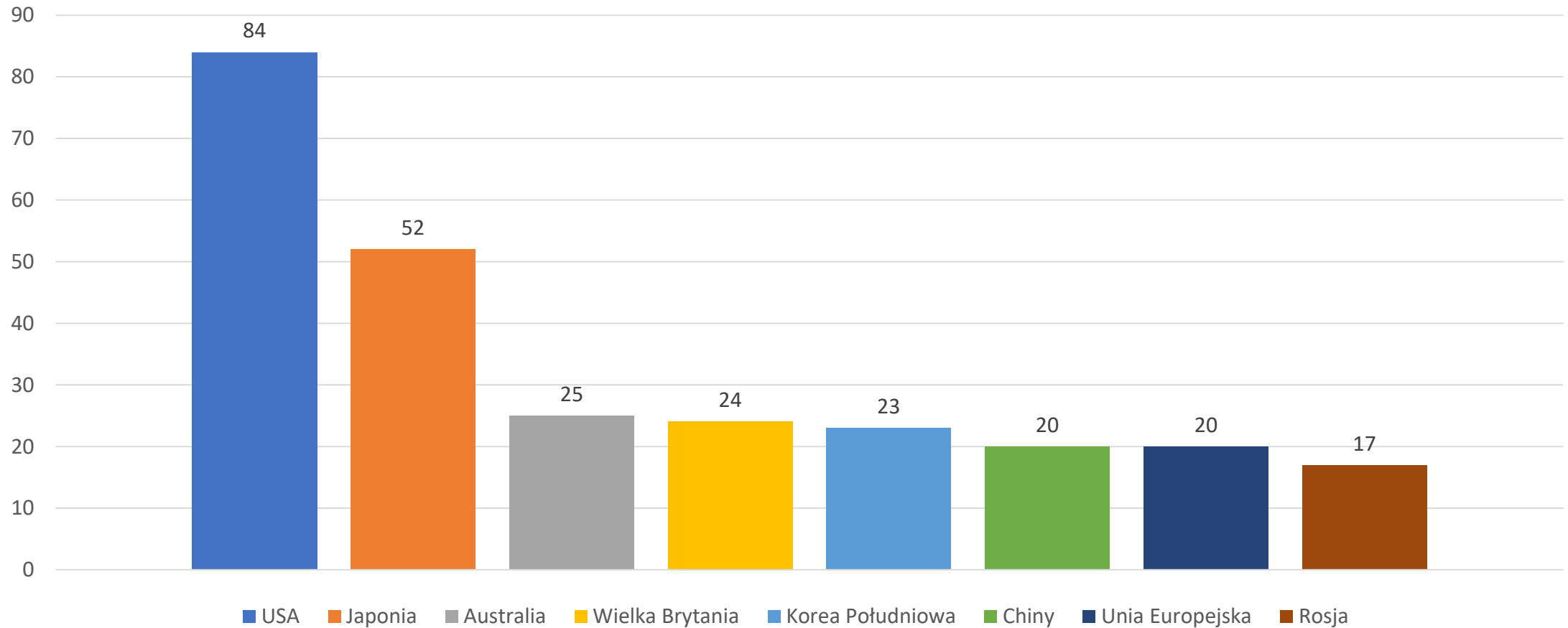
Nowa administracja powinna zabezpieczyć roszczenia Filipin na M. Południowochińskim zgodnie z wyrokiem trybunału

Nowa administracja powinna utworzyć sieć sojuszy w celu obrony suwerenności terytorialnej Filipin na M. Południowochińskim

Wzmacnianie współpracy z zakresu bezpieczeństwa

Pierwsze podróże zagraniczne prezydenta Marcosa

- 4-6 września 2022 r. – **Indonezja**; deklaracje inwestycyjne o wartości 8,48 mld USD,
- 6-7 września 2022 r. – **Singapur**; deklaracje inwestycyjne o wartości 6,54 mld USD,
- **18-25 września 2022 r. – Stany Zjednoczone** (77. sesja Zgromadzenia Ogólnego ONZ w Nowym Jorku); deklaracje inwestycyjne o wartości 3,9 mld USD,

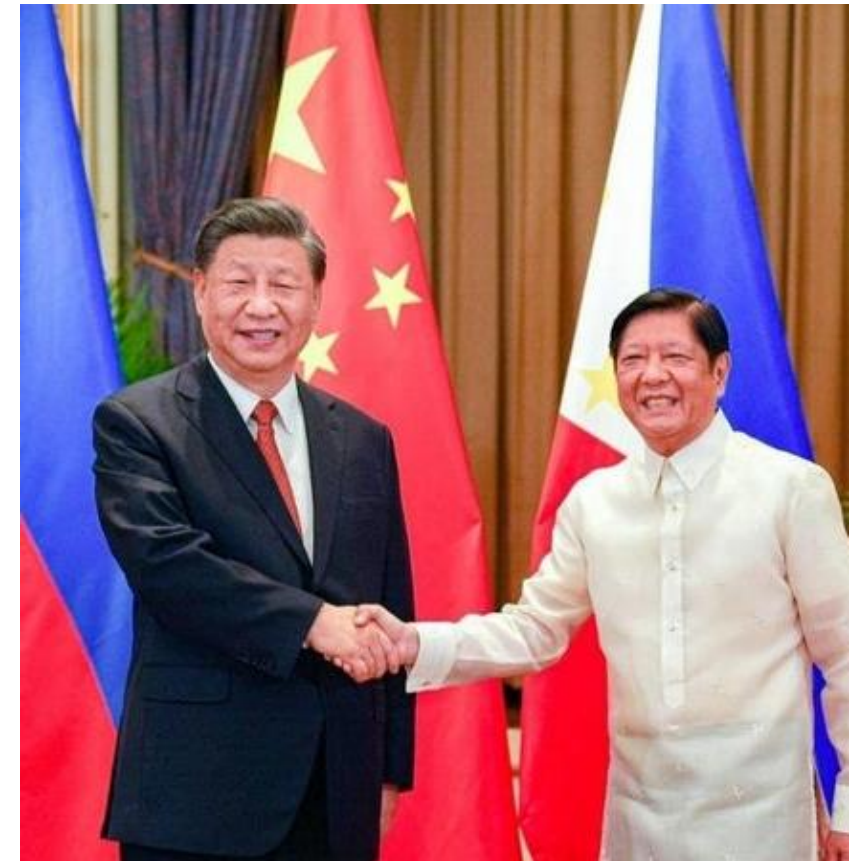
Amerykańska ofensywa dyplomatyczna

- **14 października 2022 r.** - ambasador USA na Filipinach MaryKay Carlson zapowiedziała udzielenie wsparcia finansowego dla programu modernizacji sił zbrojnych Filipin w wysokości 100 mln USD.
- **21-22 listopada 2022 r.** – wizyta wiceprezydent Kamali Harris na Filipinach; spotkanie z Ferdinandem Marcosem Jr. w Manili oraz wystąpienie na pokładzie statku filipińskiej straży przybrzeżnej w prowincji Palawan; 7,5 mln USD wsparcia dla filipińskiej straży przybrzeżnej.

Pierwsze spotkanie prezydenta Marcosa z przewodniczącym Xi Jinpingiem

- 2-3 października 2022 r. – wizyta w **Singapurze**,
- 9-13 listopada 2022 r. – wizyta w **Kambodży**; udział w 40. i 41. szczycie ASEAN,
- **16-19 listopada 2022 r.** – wizyta w **Tajlandii**; udział w 29. szczycie APEC i **spotkanie z Xi Jिंगiem** na marginesie wydarzenia; deklaracje inwestycyjne w wysokości 4,62 mld USD,
- 11-15 grudnia 2022 r. – wizyta w **Belgii**; udział w pierwszym w historii szczycie liderów ASEAN-Unia Europejska; deklaracje inwestycyjne o wartości 2,2 mld USD.

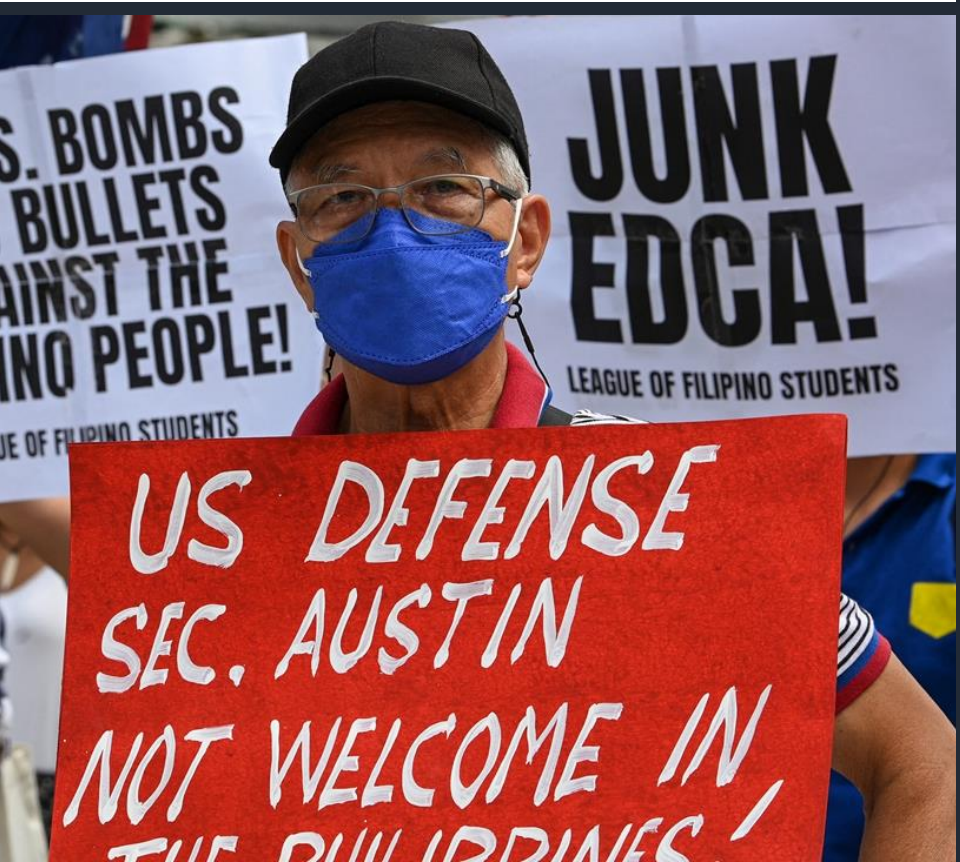
An official photograph of Chinese President Xi Jinping and Philippine President Ferdinand Marcos Jr. walking side-by-side on a red carpet. They are both dressed in dark suits and ties. In the background, there are uniformed personnel and a traditional Chinese architectural structure. A white horizontal line is positioned below the title.

Oficjalna wizyta F. Marcosa Jr. w ChRL

3-5 stycznia 2023 r. – pierwsza oficjalna wizyta prezydenta Marcosa w Chinach.

- deklaracja łącznych inwestycji na kwotę **22,8 mld USD** z czego 13,76 mld USD na źródła energii odnawialnej, 7,32 mld USD na pojazdy elektryczne i przetwarzanie minerałów oraz 1,72 mld USD na rolnictwo,
- **14** porozumień dwustronnych,
- utworzenie mechanizmu komunikacji pomiędzy ministerstwami spraw zagranicznych służącego do deeskalacji napięć na Morzu Południowochińskim,
- wznowienie rozmów na temat wspólnego wydobycia surowców naturalnych na Morzu Południowochińskim, które zostały zerwane w czerwcu 2022 r.

Rozszerzenie współpracy w ramach EDCA

1-2 lutego 2023 r. – wizyta sekretarza obrony USA
Lloyda Austina III na Filipinach.

- rozszerzeniu EDCA na cztery nowe bazy wojskowe,
- przeznaczenie ponad 82 mln USD na rozbudowę infrastruktury placówek militarnych objętych EDCA,
- wznowienie wspólnych patroli morskich,
- sprzeciw wobec rozszerzenia EDCA.

Dywersyfikacja współpracy w obszarze bezpieczeństwa

15-20 stycznia 2023 r. – wizyta w Szwajcarii
na Światowym Forum Ekonomicznym Davos,

8-12 lutego 2023 r. – wizyta w Japonii:

- 7 porozumień dwustronnych,
- zwiększony dostęp japońskich sił samoobrony do terytorium Filipin w ramach wspólnych ćwiczeń z zakresu misji humanitarnych i reakcji na katastrofy naturalne,
- dostęp do specjalnych linii kredytowych,
- zacieśnienie współpracy technologicznej (5G).

Napięcia na Morzu Południowochińskim

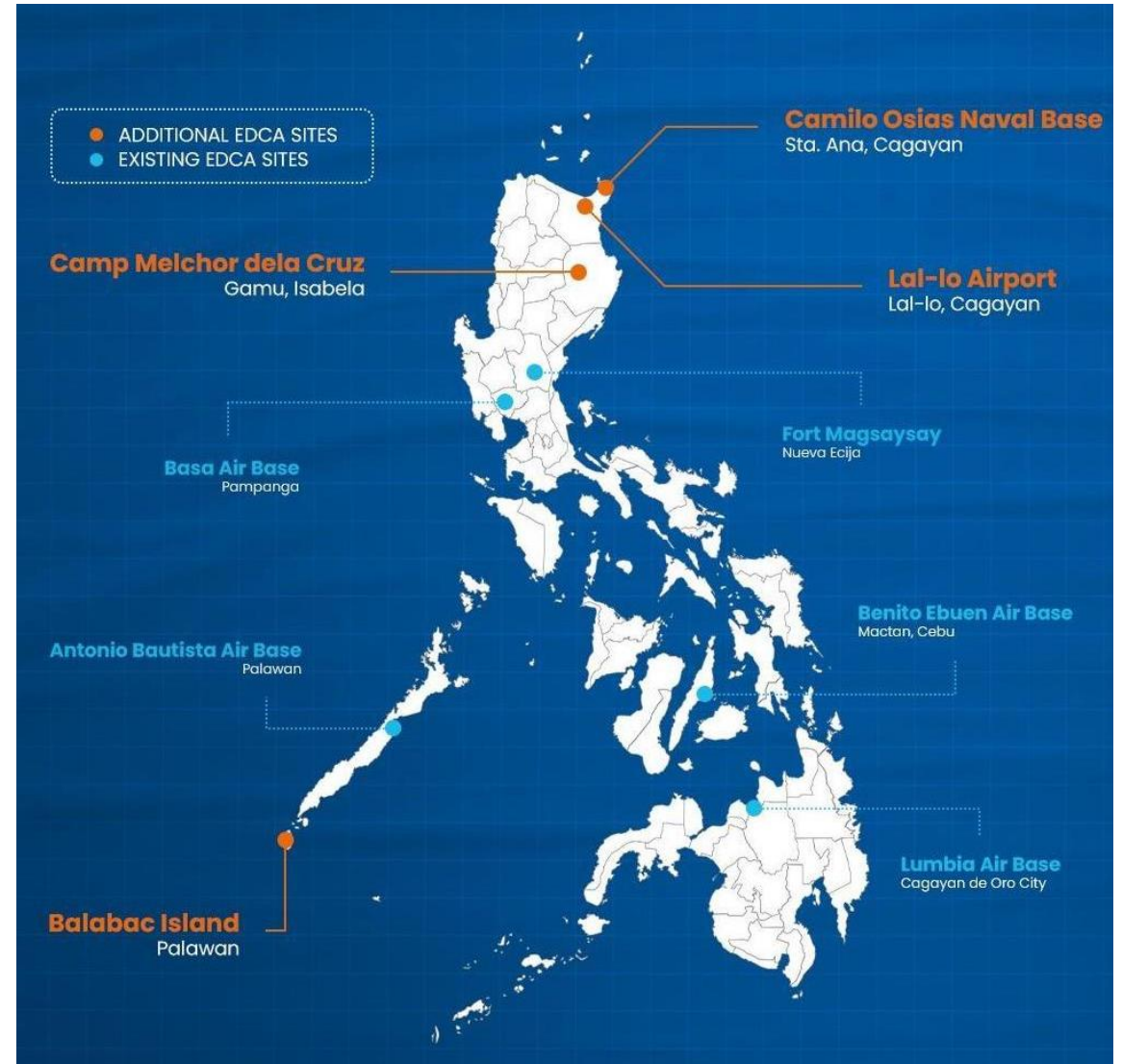
6 lutego 2023 r. – chińska straż przybrzeżna użyła wojskowego lasera wobec filipińskiej jednostki BRP Malapascua realizującej misję zaopatrzeniową dla posterunku na płyciźnie Second Thomas.

14 lutego 2023 r. – prezydent Marcos wezwał chińskiego ambasadora na Filipinach, Huang Xiliana.

Cztery nowe bazy w ramach EDCA

- 3 kwietnia 2023 r. – filipiński pałac prezydencki poinformował o czterech nowych obiektach wojskowych objętych EDCA,
- pierwsza baza marynarki wojennej w ramach EDCA - Camilo Osias,
- zastrzeżenia na wewnętrznej scenie politycznej Filipin,
- sprzeciw ze strony Chin,
- deeskalacja ze strony prezydenta Ferdinanda Marcosa Jr.

Rekordowe manewry Balikatan

- **11-28 kwietnia 2023 r.** – Filipiny i Stany Zjednoczone zorganizowały największe w historii ćwiczenia z udziałem ponad 17,6 tys. żołnierzy amerykańskich, filipińskich i australijskich oraz obserwatorów z Japonii oraz Wielkiej Brytanii,
- zatopienie w ramach ćwiczeń (SINKEX) jednostki BRP Pangasinan na wodach terytorialnych Filipin u wybrzeży Zambales było nadzorowane przez prezydenta Marcosa,
- seria protestów na Filipinach zarówno przed kwaterą główną filipińskich sił zbrojnych w Quezon City jak i przed amerykańską ambasadą w Manili, a także w centrum Nowego Jorku.

Closing Ceremony

Spotkanie w formule 2+2

11 kwietnia 2023 r. – trzecie spotkanie przedstawicieli resortów obrony i spraw zagranicznych Filipin i Stanów Zjednoczonych (pierwsze od siedmiu lat).

Cztery główne obszary współpracy:

1. międzynarodowy porządek oparty na zasadach,
2. modernizacja sojuszu,
3. bezpieczeństwo ekonomiczne oraz środowiskowe,
4. współpraca w ramach sojuszu z innymi partnerami.

100 mln USD na zakup helikopterów transportowych.

100 mln USD do końca 2023 r. na rozbudowę infrastruktury baz wojskowych w ramach EDCA.

Oficjalna wizyta prezydenta Marcosa w USA

30 kwietnia - 4 maja 2023 r. – pierwsza oficjalna wizyta prezydenta Filipin w USA od ponad 10 lat.

W ciągu pięciu dni Ferdinand Marcos Jr. spotkał się z prezydentem **Joe Bidenem** w Białym Domu, a także z wiceprezydent **Kamalą Harris**. Ponadto prezydent Marcos miał okazję porozmawiać z **przedstawicielami Kongresu**. Natomiast zwieńczeniem wizyty było pierwsze w historii administracji Joe Bidena przyjęcie zagranicznego gościa z pełnymi honorami w Pentagonie, gdzie Ferdinand Marcos Jr. spotkał się z sekretarzem obrony USA **Lloydem Austinem**.

Rezultaty pobytu w Stanach Zjednoczonych

Współpraca z zakresu bezpieczeństwa:

- przyjęcie pierwszy w historii dwustronnych wytycznych dotyczących obrony
- pogłębienie interoperacyjności pomiędzy siłami zbrojnymi,
- sprecyzowanie kwestii związanych z traktatem o wzajemnej obronie – Morze Południowochińskie,
- przeciwdziałanie zagrożeniom wynikającym z aktywności w tzw. „szarej strefie” – Chiny,
- cyberbezpieczeństwo,
- rozszerzenie wymiany informacji wywiadowczych,
- modernizacja filipińskich sił zbrojnych,
- przekazanie czterech okrętów patrolowych i trzech samolotów transportowych,
- wspólne patrole morskie z udziałem innych państw (Australia, Japonia, Korea Południowa).

Współpraca ekonomiczna:

- zapowiedź inwestycji o wartości 1,3 mld USD (wizyta w Chinach – 22,8 mld USD),
- prezydencka misja handlowa,
- postęp na temat porozumienia 123 – cywilna współpraca nad energetyką jądrową,
- rozwój przemysłu surowców strategicznych – zwiększenie produkcji niklu oraz kobaltu.

Nowy QUAD?

3 czerwca 2023 r. - na marginesie forum bezpieczeństwa Shangri-La w Singapurze doszło do pierwszego w historii czterostronnego spotkania przedstawicieli resortów obrony Filipin, USA, Japonii oraz Australii.

Wnioski

- polityka zagraniczna Marcosa w ciągu ostatniego była realizowana zgodnie z jego zapowiedzią: „**być przyjacielem każdego i wrogiem dla nikogo**” – Filipiny unikają jednoznacznego opowiadania się po jednej ze stron w chińsko-amerykańskiej rywalizacji, szukając jednocześnie nowych partnerów,
- prezydent Marcos przyczynił się do odbudowy sojuszu z USA i jego modernizacji, co należy uznać za kontynuację procesu zainicjowanego pod koniec prezydentury Rodrigo Duterte,
- Ferdinand Marcos Jr. unika antagonizowania Chin o czym najlepiej świadczy chęć wznowienia rozmów odnośnie wspólnego wydobycia surowców na Morzu Południowochińskim, ale ekspansjonistyczna polityka Pekinu uniemożliwia osiągnięcie postępów w stosunkach dwustronnych porównywalnych do tych jakie widzimy w przypadku USA.